

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelji in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 12.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem čeku, uradu štev. 13.633.

Po sporazumu med SKS in SRS.

Čeprav izhaja slovenski inteligent skoraj brez izjeme iz kmetijske hiše se je vendarle slovenska politika vedno bolj oddaljevala od kmeta. Nujna posledica tega je bila, da je med kmetijskim ljudstvom vedno bolj raslo spoznavanje, da je zanj edina rešitev, če zagradi politiko v svojo roko in si osnuje svojo lastno politično stranko. Klerikalna stranka, ki je bila potom duhovnikov vedno v ozkih stikih s kmetom je to nastajajoče mišljenje kmela hitro spoznala in zato je že mnogo pred vojno ustanovila svojo »Kmečko zvezo« in dala tudi sicer svoji politiki kmečki značaj. Ta uvidevnost se je klerikalni stranki bogato poplačala in v prvi vrsti zaradi nje in ne zaradi vere, si je priborila dominantno pozicijo v slovenskem narodu.

Liberalna politika pa se do te uvidevnosti ni mogla povzpeti, pa čeprav so napredni kmetje opetovano pokazali, da odklanjajo vsako politiko, ki ni v ozki zvezi z zahtevami kmetijskega ljudstva. Tako se je zgodilo, da ni zmordil liberalne voditelje niti nastop goriških kmetov pod vodstvom Mrmolje, da jih niso zmordile niti volitve leta 1907., ko se je zlasti med dolinjskimi in notranjskimi kmeti pojavljala že prvi močan osnutek agrarizma in da jih niso zmordili niti rastoči klerikalni uspehi. Je nad vse značilno za tedanje čase, da se je na združeno delo klerikalcev odgovarjalo z odkritji o Theimerici.

Vojna s svojimi težkimi izkušnjami je silno razširila horizont ljudskega mišljenja in pričakovati je bilo, da bodo vsaj po vojni liberalni voditelji pričeli uvaževati kmetisko misel, ki je v vojni na novo oživela. To je bilo pričakovati tem bolj, ko se je že leta 1917., ko je vladal še Šusteršič, pokazal krepak pokret za samostojno kmečko stranko. Vse to mladine, ki so po prevratu prevzeli vodstvo liberalne stranke ni izučilo. Ustanovili so sicer v okrilju demokratske stranke poseben kmetijski odsek, ki pa naj bi bil po njihovem mnenju le štafa demokratične stranke, da bi ta mogla dobiti pri volitvah kmečke glasove. Ni čuda, da so po vrsti vsi kmetijski člani tega le po imenu kmetijskega odseka izstopili in da je kmetijski odsek ravno tako neslavno v Gospodu zaspal ko delavski odsek, ki naj bi ujel narodne socialiste.

Med tem se je vršil l. 1919. pri Lloydju sestanek kmetov s ciljem, da se ustanovi lastna kmetijska stranka, ki bo neodvisna od »liberalcev« ko »klerikalcev« in ki bo poznala le en cilj: kmetisko politiko. Iz besed je prišlo takoj na dejanje in v kratkem času je bila ustanovljena Samostojna kmetijska stranka. Njena udarna sila je bila neverjetno velika in že pri prvih volitvah je zbrala nad 33.000 glasov in postala druga stranka Slovenije.

Kakor je bila programatična sila te stranke za podeželje silna, tako pa so bila sredstva stranke še nezadostna, da bi mogla uspešno kljubovati vsem intrigam, od katerih je bila ena najbolj težkih za stranko ta, češ, da je bila ustanovljena od dr. Zerjave. Ta očitna neresnica, kar naglašamo z vsem povdankom, je služila SLS kot najmočnejše orožje proti SKS, in samo nov klasičen primer nesposobnosti mladinske politike je, da je to orožje kovala vedno znova — za klerikalce.

Kakor rečeno: sredstva SKS so bila silno majhna in ker je bila vseskozi poštena, ni hotela slediti primeru mladi-

Zakonodajno delo v skupščini.

Beograd, 17. junija. Politična situacija v Beogradu beleži samo delo parlamentarnega odbora. Predsednik vlade Pašić je bolan in je včeraj sprejel doma nekoliko politikov. Iz okolice g. Pašića se poroča, da je poklican s pariške Sorbone poseben zdravnik, ki bo zdravil g. Pašića. Pri Pašiću sta bila včeraj Uzunović in Ljuba Živković. Njima je g. Pašić dal odgovor za radikalno deputacijo iz Hrvatske, ki je ni mogel sprejeti.

Sekcija zakonodajnega odbora je končala svoje delo na tiskovnem zakonu, dalje na zakonih o pantheonu in o sodnikih. Posebno so gotovi krogi podčrtali dejstvo, da je bil dovršen zakon o pantheonu, ki bo prišel baje že v petek pred skupščino. Vlada bo danes odločila, kateri od dovršenih zakonov bo prvi prišel na dnevni red. Konferenca vlade, ki je bila sklicana včeraj, je odgodena.

Stalnost sodnikov bo ukinjena.

PLAČE PA OSTANEJO DEFINITIVNO STARE.

Beograd, 17. junija. Sekcija zakonodajnega odbora za proučevanje zakona o sodnikih je včeraj nadaljevala svoje delo. Dr. Hrasnica je povdarjal potrebo nekih novih okrajnih sodišč. Namestnik pravnega ministra Žerjav je sprejel ta predlog z rezervo na znanje. Popoldne bi moralo biti prečitano poročilo večine. Ker pa to poročilo še ni izdelano, se je

sekcija vrnila k razpravi o ureditvi sodišč. Z največjo težavo je bil sprejet predlog, da imajo sodniki do 5 službenih let 15 dni dopusta. Sekcija je bila za to, da se sodnikom povišajo plače in doklade, kar pa je finančni minister odklonil. Sprejeto je bilo, da se ustanovi novo okrajno sodišče v Gornji Lendavi.

Podpora dobe le državotvorni invalidi.

Beograd, 17. junija. Včeraj popoldne se je vršila seja odbora za invalidski zakon in odbora za zakon o osnovnih šolah. Prvi odbor je razpravljal o dodatkih rodbinam in o podpori obitelji, bratom in sestram invalidov. Razpravljali so tudi o trajanju invalidnine, o njeni izgubi in ustavitvi. Opozicija je pri vsakem členu stavila svoje predloge, ki jih je minister Gjuričić vse odbil. Sprejet je bil tudi 55. člen, ki pravi, da izgubi invalidnino vsak, ki se izjavlja proti obstoječi državni obliki in ki ni za napredek države. Gjuričić se je postavil na stališče, da je invalid, kakor vsak drugi državni uradnik.

Sekcija za zakon o osnovnih šolah je razpravljala o 4. oddelku, ki govori o pouku. Dr. Bazala je opozoril na didaktični materializem. Govoril je tudi o narodnih manjšinah in je povdaril, da moramo narodne manjšine privezati nase in jih ne smemo odtujiti. Izjavil se je proti monopolu šolskih knjig in povdarjal važnost religioznega pouka. V tem smislu se je izrazil tudi dr. Hohnjec. Od opozicije sta govorila še Kujundžić in Hadžikadić. Pribežević je pristal na vprašanje šol narodnih manjšin. Državni jezik velja kot obligaten predmet. Sprejet je bil ves oddelek brez večjih sprememb.

se morajo preje urediti druge zadeve, za katere pa kot običajno seveda ni sredstev. Uradniki imajo slabe plače, vpokojencem se ne izplačuje pokojnina, za invalide ni pomoči. Dr. Šeterov je tudi govoril proti temu zakonskemu načrtu. V proračunu za zgradbo pantheona ni predvidena potrebna svota in zato bo z zgradbo pantheona prav tako kakor z zgradbo skupščine, katere še sedaj ni zgrajena. Pri glasovanju je bil Smodej edini, ki je glasoval proti temu zak. načrtu.

SKUPŠČINA GRE NA POČITNICE SREDI JULIJA.

Beograd, 17. junija. Marko Trifković je izjavil, da gre skupščina na počitnice 14. ali 15. julija. Skupščina se sestane danes popoldne in bo najprej razpravljala o interpelacijah. Koliko časa bo še trajalo delo skupščine v tem zasedanju, še ni znano. Vse to bo jasno v bližnjih dnevih, ko se bo sestal verif. odbor.

NAČRT ZA ZGRADBO PANTHEONA JE GOTOV.

Beograd, 17. junija. Popoldne se je vršila seja odbora za proučevanje zakona za zgradbo pantheona. Od opozicije sta bila prisotna Smodej in dr. Šeterov. Smodej je govoril v generalni debati proti temu zakonskemu načrtu. Izjavil je, da nima nič proti pantheonu, ali da

nov in z vladno pomočjo napolniti si strankarskih fondov. Bodi ji to v čast tu zabeleženo! Prišla je zato doba, ki jo mora prehoditi vsaka mlada stranka, ki ho-di po poštenih potih in prišla je končno doba najtežje preizkušnje, volitve leta 1923. SKS je tedaj rešila samo en mandat, toda kar je ostalo, je bilo zdravo, je bilo zavedno in zato je moral slediti dvig. Volitve l. 1925. so že to potrdile.

Med tem se je stranka notranje krepko konsolidirala in njen pohod navzgor je bil nevzdržen, ker se je uveljavila med kmetijskim ljudstvom kot res politično samostojna, kot res kmetijska in kot res narodna stranka.

Prišlo je do zgodovinskega govora Pavla Radića. Za SKS je mogla iz tega

govora nastati samo ena konsekvence, da pride do skupnega dela s SRS.

In v nedeljo je bilo to izvršeno in zveza SKS s SRS je danes dejstvo.

Slovensko podeželje ima danes zopet svojo enotno stranko, ki je danes s svojimi 32.000 volilci prav tako druga stranka Slovenije, kot je bila SKS leta 1920 s svojimi 33.000.

Udarne sila, ki je v novi Zvezi, pa bo to število še znatno dvignila in danes se more in sme boriti Zveza slovenskih kmetov, obrtnikov in delavcev samo za prvenstvo v Sloveniji.

To je na kratko pot, ki je privedla do ustanovitve Zveze, v tej poti pa je tudi razložen že njen pomen in njena bodoča naloga.

Opozicija za svobodo tiska.

Beograd, 17. junija. Sekcija za tiskovni zakon se je včeraj sestala na seji, da podpiše poročilo za zakonodajni odbor. Opozicija se je ločila od večine in se postavila na posebno stališče, ki se glasi: Oddvajamo se in ne soglašamo z načrtom tiskovnega zakona, kakor ga je sprejela vladna večina v sekciji, niti v načelu niti v posameznosti. Predloženi zakonski načrt je skrajno reakcionaren in nedemokratski. Ako bi se ta osnova uzakonila, bi se s tem uničila vsaka svoboda tiska in onemogočilo vsako opozicijsko novinarstvo ter bi bila težko oškodovana tiskarska obrt. Svoje stališče o tej zakonski osnovi homo razložili in zastopali v zakonodajnem odboru in določamo za svojega izvestitelja dr. Zanića.

Opozicija je to storila iz praktičnih razlogov, ker na ta način dobi svojega izvestitelja, ki more govoriti vedno, dočim to ostalim poslancem po poslovniku ni dovoljeno.

VSE PREJ KO VERIFIKACIJA MAN-DATOV HSS.

Beograd, 17. junija. Zakonodajni odbor bo imel danes prvo sejo, na kateri bo razpravljalo o zakonu o državnih tožiteljih. Vlada želi izglasovati najprej vse tri sodnijske zakone, nato tiskovni in ostale zakone. Dvanajstine bodo kmalu predložene finančnemu odboru. Včeraj popoldne je predsednik finančnega odbora Jovan Radonić konferiral s finančnim ministrom Stojadinovićem o dvanajstinih. Stojadinović je obvestil J. Radonića, da je že dovršil načrt o dvanajstinih in da ga bo predložil na prvi seji ministrskega sveta, nato pa skupščini, odnosno finančnemu odboru v proučevanje. Ni izključeno, da bo finančni odbor razpravljalo o dvanajstinih že 18. t. m.

Kar se tiče verifikacijskega odbora, je izjavil predsednik verifikacijskega odbora dr. Ninko Perić, da seja še ni sklicana, ker so člani verifikacijskega odbora preobloženi z delom v drugih odborih.

MOČAN EFEKT DEPUTACIJE DR. PELEŠA.

Beograd, 17. junija. Četudi prihajajo dan na dan v Beograd pisma, številne brzojavke in deputacije, ki se vsi pritožujejo nad postopanjem SDS

Govor g. Pribičevića.

Smo v ozki opoziciji s politiko g. Pribičevića, zato bi želeli, da bi mogli vsaj eno misel, vsaj eno stvar iz njegovega govora pohvaliti. Pa kljub najbolji volji nam je to nemogoče, ker ni v vsem govoru g. Pribičevića niti ene nove misli, niti ene zanimive ideje, temveč samo one stare fraze, ki jih je vse samostojno demokratsko časopisje že do nezmožnosti premlelo. Govor voditelja samostojnih demokratov pomeni zato programatičen bankrot samostojne demokratske stranke, njeno neverjetno revščino na idejah. Edino navidezno opravičilo bi bilo za g. Pribičevića, da je govoril pred kmetskimi ljudstvom in da je zato govoril le vsakdanjosti. Pa tudi to opravičilo je le navidezno, ker prešli so časi, ko se je govorilo kmetu kot nerazsodnemu človeku. Kmeti so zavednost je probujena in neumni kmet je samo v sramoto tistemu, ki se še ni oprostil tega preostanka iz fevdalnih časov.

Uvodoma je dejal g. Pribičević, da so se zbrali, da manifestirajo svojo silo in da po-kažejo, kako se Radićeva hiša maje. Gle-
dajo s ponosom na svojo prošlost, ki je polna borbe za narodna prava. (Glej uradniško preganjanje, razpuščene občinske odbore, nove reakcionarne zakone in slično. Op. ur.)

Nato je govoril g. Pribičević zelo obširno o cesarski politiki Radića med vojno. S tem da je Radić dokazal, da ni za seljaško poli-
tiko. Za časa vojne ni Radić oznanjal miru, temveč celo narod za vojno navduševal. (Škoda, da ni povedal g. Pribičević, kako bi se morale zrediti vrste njegovih prista-
šev, če bi bili izključeni vsi oni, ki so med vojno javno naglašali, da so za Avstrijo. In zakaj je bil g. Pribičević sam v dobrih
odnosih s Tiszo? Šel je Radić v resnici mnogo predaleč in ne da se zagovarjati, da je pisal pesmi na Habsburžane. Pa kaj naj
to dokaže to premlevanje starih stvari, če se ne more izvesti dosledno pri vseh? Op.
ured.)

Gospodarka politika Radića je bilo sledeče poglavje iz govora g. Pribičevića. Ta gos-
poska politika da se vidi iz tega, ker je Radić za republiko(!). Če pravijo radićevci, da so bili za republiko zaradi tega, da bi nar-
od odvrnili od komunizma, potem to ni res, ker kmetski narod ne bo nikdar šel med
komuniste. (Da je ušlo g. Pribičeviću to pri-

znanje, je pač poseben dokaz njegove govorniške zmožnosti. Zakaj pa potem obznana
enad HRSS? Op. ur.)

G. Pribičević je nato naglašal, da je nardo-
vedno govoril resnico in prešel na po-
glavje o edinstvu. Edinstvo in sporazum je
v tem, da smo vsi enega mišljenja in duha. Hrvatom ni treba ničesar prositi, temveč naj
kar vzamejo vse, kar jim kot enakopravnim
bratom pripada. (Glej volitve v državni
svet, v glavno kontrolo, da je bil upokojen
zadnji hrvatski general itd. Op. ur.)

Nekoč je vodila hrvatsko-srbska koalicija
borbo za narodno svobodo, danes to ni po-
trebno, temveč je treba zlit svobodo vseh v
eno. (Zakaj neki pravijo Hrvati stranki g.
Pribičevića, da je batinaška? Menda je pre-
več zlit svobodo Hrvatov v drugo svobodo
in ni tako od hrvaške ničesar preostalo. Op.
ured.)

Interesantno je, da je po mnenju g. Pribi-
čevića svetinja samo sv. pismo, ne pa tudi
vidovdanska ustava. (Ali so tudi naši mla-
dinci tega mnenja? Op. ured.)

Svoje vrste okus je, če je očital g. Pribi-
čeviću Pavlu Radiću, zakaj ne izhaja »Dom«
kot glasilo HRSS, temveč le kot glasilo HSS. Morda bi uradniki g. Pribičevića njemu mo-
gli povedati, kdo je to zakrivil.

Končno je prišel g. Pribičević na glavno
točko svojega govora, na ono, kar je name-
njeno za Beograd. Na široko je govoril, ka-
ko govore radićevci po hrvatskih vaseh, da
bodo g. Pašića opeharili, da je vse to, kar
delajo sedaj samo taktika, ne pa politika. Čeprav je bil to glavni del govora g. Pribi-
čevića, bi si ga vendar lahko prihranil, zakaj v Beogradu so slišali to od njega že
tolikokrat, da znajo vse to vsi, ki so hoteli
g. Pribičevića poslušati, na izust.

Krasen nazor ima g. Pribičević o pacifizmu
in moderna demokracija mu bo za njegovo
odkritje gotovo hvaležna. G. Pribičević je
namreč dejal, da je pacifizem povojna(!)
teorija, ki goni narod v propast.

Ko je še govoril g. Pribičević, ki govori
narodu vedno resnico, o enakih pravicah za
vse, je zaključil svoj govor.

Razsodne ljudi govor g. Pribičevića pač ni
navdušil, da druge, pa je njihova dolžnost.
Naj imajo svoje veselje!

Enotna narodna obramba.

Naš list je bil prvi, ki je pred dobrim le-
tom dni nastopil za enotno delo narodno
obrambnih organizacij. Nastopili smo ob
pravem času, pred obnim zborom Jugoslo-
venske Matice in CMD. Tudi je bil naš na-
stop uspešen, ker na obeh obnih zborih
se je razpravljalo o enotnem delu naših na-
rodno obrambnih organizacij. Storjeni so bili
tudi nekateri sklepi v svrhu realizacije eno-
tega narodnoobrambnega dela.

Ni se pa doseglo več in to vsled nemarne
brezbrčnosti slovenskega tiska. Ker je izšla
inicijativa iz naših vrst, zato so zlasti mla-
dinski listi namenoma premolčali naš pred-
log in samo zato je bilo mogoče, da na obeh
obnih zborih ni bila enotnost narodno-
obrambnih društev izvedena.

Pod uplivom nemškega narodno-obramb-
nega dela — še veliko bolj nevarnega ita-
lijanskega gospoda še ne vidi — so začeli v
zadnjem času mladinski listi pisati za eno-
tost narodno obrambnega dela. Prišli so ve-
liko prekasno, ko je pravi trenutek že davno
zamujen.

Gledamo vedno resnici v oči, zato se ne bo-
jimo konstatirati, da je bilo pred dobrim
letom dni vse drugačno razpoloženje v na-
rodno-obrambnih organizacijah kot sedaj. Če
bi se pred letom dni izvršilo ujedinjenje vseh
narodno obrambnih društev, bi se dal vsemu
narodnemu obrambnemu delu nov razmah,
ker tedaj je bila ta misel še nova in zato
agitatorična. Tekom enoletnega preziranja

misli pa je ta izgubila svojo agitatorično
vsebino in narodno obrambno delo je po
vseh Sloveniji silno padlo.

Pa še druga stvar je, ki je kriva, da je za-
nimanje za narodno obrambno delo padlo. In
zopet so glavni krivci mladinci. Spominjamo
samo na obni zbor podružnice Jugosloven-
ske Matice v Mariboru. Kakor se je na tem
obnem zboru nastopilo proti prof. Ribariću,
je bil višek nedostojnosti. Ljudje, ki so bili
na tem obnem zboru, so se sramovali, kako
so se nekateri obnašali. Kadar se celo v Ju-
goslovensko Matico zanaša strankarstvo, po-
tem pač ni čudo, če zanimanje za narodno
obrambno delo pada. Nikakor pa tudi ne
more ugodno vplivati na narodno obrambne
delavce, kadar se kazensko premešča pred-
sednik podružnice Jugoslovenske Matice v
Mariboru, dočim se nemškutarji in petoliz-
niki sonejo v vladni milosti!

Seveda pa je misel v enotnosti narodnega
obrambnega dela pravilna in jo bomo mi ve-
dno zagovarjali. Zaližbože je danes po krivdi
mladinov ta misel tako težko uresničljiva,
da ne moremo računati dolgo časa še na
njeno realizacijo.

Delo v narodno-obrambnih organizacijah
zahteva še posebno mnogo takta in široko-
grudnosti. Mladinski tisk obojega ni nikdar
poznal in ker je velik del javnosti pod nje-
govim vplivom, zato je tudi naša narodna
obramba tako padla, da celo propaganda za
skupno delo ne najde odziva.

Moskva za zblížanje s Francijo.

V francosko-ruskih odnosih nastaja no-
va izprememba. Edino vprašanje, ki je pre-
prečevalo zblížanje obeh držav, vprašanje
predvojnih ruskih dolgov, se bliža svoji re-
šitvi.

To dejstvo, ko tudi ozadje garancijskega
pakta, uporabljajo sovjeti, da bi pridobili
Francijo za svoje načrte na orientu.

Oficielni organ sovjetske vlade »Izvestija«
objavljajo članek, v katerem opozarjajo, da je
končala francoska politika na zapadu z ne-
uspehom. Okupacija Poruhrja, Dawesov na-
črt, dejstvo, da ostane konservativna vlada
na Angleškem na krmilu. — Vse to da so
etape francoskega mednarodnega položaja.
Intenzivna diplomatska akcija, ki jo je po-
zvela londonska vlada v zvezi z garancijskim
paktom, je na eni strani naperjena proti so-
vjetski državi, na drugi pa proti Franciji.
Kombinacija, predpolagana z garancijskim
paktom pri navidezni znatni vlogi Francije,
pomeni v resnici za Francijo samo neza-
slišano ponižanje.

Velikobritanska vlada zida svoj sistem
kontinentalne politike na zblížanju z Nem-
čijo in to s ciljem, da bi na ta način na eni

strani izolirala SSSR, na drugi strani pa
Francijo in da bi pretrgala zvezo med Fran-
cijo in njenimi vzhodnimi zvezniki. S tem,
da Anglija slabi svojega kontinentalnega za-
veznika, ne utrjuje samo svoje hegemonije
v Evropi, temveč slabi tudi pozicijo one vele-
sile, ki bi mogla iti roko v roki s SSSR v vseh
azijskih vprašanjih.

»Izvestija« spominjajo na dobo lozanske
konference, ko se je pri navidezem popol-
nem odtujenju med SSSR in Francijo skr-
valo mogočno stremeljenje nekaterih elemen-
tov v Franciji, da bi se prišlo do sporazuma
s sovjetsko vlado v pogledu azijskih vpra-
šanj. — Toda Poincaré je tedaj prodal vhod
za zapad. Položaj sam je vsled sile razmer
olajševal Franciji sporazum s SSSR na vzhodu,
kar je moglo povzročiti okrepitev tako
Francije, ko tudi SSSR v Aziji in stvoriti
protitež angleški sili.

Načrt garancijskega pakta pripravlja Fran-
ciji diplomatski Sedan in pomeni predvsem
popolno oslabiljenje pomena bivšega franco-
sko-poljskega in francosko-čehoslovaškega
zaveznitva. Nobenega dvoma ni, da se bo
sedaj okrepila tendenca Francije h konti-

entalnemu sistemu, ker osnovni pojmi
francoske politike ne morejo biti uničeni z
začasnimi koncesijami, ki jih mora Francija
priznati anglo-ameriškim zahtevam. Francija,
prevarjena od svojih zaveznikov, bo morala
hočeš nočeš iskati nove politične kombina-
cije druge. Misel na zblížanje s SSSR bo
pri teh okoliščinah v Franciji stalno rasla.

Naj sodi kdo o članku »Izvestija« kakorkoli,

vendar je jasno, da se pripravlja nova grupa-
cija sil evropskih narodov. Da bo pri tej
grupaciji igrala Rusija veliko vlogo, je brez
vsakega dvoma. Vprašanje pa je, kako bo
s stališčem naše države v novi grupaciji. Z
Nemci ne moremo, z Rusi nečemo — na kaj
pa se mislimo nasloniti. Morda na prijatelj-
stvo z Italijo?

Strašno, da je celo ta nevarnost mogoča.

Politične vesti.

= **Važne izjave Pavla Radića.** Na seji
uprave zadruga »Seljački Dom« je imel Pav-
le Radić dva govora. Nad vse značilne so sle-
deče besede iz drugega govora: »Treba dati
vsej akciji za »Seljački Dom« in delu HSS
vsebinsko ustvarjalnega dela na vseh poljih
narodnega življenja. Politično smo napra-
vili kompromis, toda v socialnem, kulturnem
in gospodarskem polju smo bomo izpolnili
svoj program. Politični del programa je sa-
mo forma, vse ostalo je prava vsebina.« Na
seji so vsi poslanci poudarjali nujnost, da se
obnovi vse delo na prosvetnem in gospodar-
skem polju. Političnih vprašanj se niso niti
dotaknili. — Politika Hrvatov je realna in g.
Pašić bo še spoznal, kak udarec je zadel
radikalni stranki, ko je sporazum odklonil.

Dnevne vesti.

KAJ JE Z ZRAČNO PROGO DUNAJ—LJUBLJANA—TRST?

Kakor znano se je pred par meseci vršila pri ljubljanski trgovski in obrtniški zbornici anketa glede vpostavitve redne zveze z letali med Dunajem, Ljubljano in Trstom. Uspeh ankete je bil v vsakem oziru zadovoljiv in sedaj bi se imela vršiti druga anketa, katere bi se tudi udeležili zastopniki družbe Junkers, ki misli vpostaviti to zvezo. Pri tej priliki bi družba Junkers tudi pokazala letalo. Za dolet v našo državo pa je morala prosi naša trgovska in obrtniška zbornica za dovoljenje vojno ministrstvo. Prošnja je bila že davno v redu odposlana toda kljub urgenci ni še do danes nobenega odgovora.

To postopanje vojne ministra je vse obsebo vredno. Na eni strani škoduje vojno ministrstvo občno ugledu države, ker kajsi mora misliti svetovna tvežka, ko izve, da ne more izvršiti doleta, ker se vedno ni dovoljenja iz Beograda. Če ne misli vojno ministrstvo dovoliti doleta, kar bi bilo sicer absurdno pogrešno, naj vendar odgovori v pravem času. Vendar ni treba, da ves svet ve, kako se pri nas rešujejo akti.

Postopanje vojne ministra pa ni niti v skladu z intencijami, ki bi jih moralo imeti vojno ministrstvo, če hoče kolikaj zadostiti svoji nalogi. Nepobitna resnica je, da je pri nas aviatika mnogo premalo razvita in da nima nihče tako velikega interesa na razvoju aviatike kot ravno vojska. V slučaju vojne bo naša armada v nad vse težkem položaju, če se ne bo mogla opreti na privatno aviatiko. Nobena stvar pa ne more biti za propagando aviatike tako koristna kot reden zračni potniški promet. Menda bodo to videli tudi oni gospodje v Beogradu, ki še danes niso rešili akta trgovske in obrtniške zbornice.

Ne na zadnjem mestu pa moramo protestirati proti postopanju vojne ministra, ker škoduje ono interesom Slovenije. Od morja odrezana Slovenija ne more trpeti tega, da bi bila odrezana še od zračnega prometa. Slovenija plačuje točno svoj krvni in vsak drugi davek, zato sme in mora zahtevati, da se tudi njej da to, kar neobhodno rabi.

Postopanje vojne ministrstva zato najodločneje obsojamo in zahtevamo, da se dolet Dunaj—Ljubljana takoj in brez posebnih sitnosti dovoli!

Če smejo tuja letala priti z Dunaja preko Madžarske v Beograd, potem smejo tudi direktno iz Dunaja v Ljubljano.

Da bi bila še tu dvojna mera, bi bilo res od sile!

— Gospodom, po katerih jahajo malo pojasnili. Naše mnenje je, da je znak slabosti, če se kdo polemike izogiba. Zato je smešno, misliti in neprevidezno govoriti, da bi se mi jezili, če se drugi polemike boje. Zlasti še, kadar ne morejo prikriti, da so zadeti. Ker se spodje pri »Slovenskem Narodu«, zapomnite si: kdor argumentira »s steklimi ščetnicami« in »slajanjem«, o tem se pač ne more reči, da je ravnodušen.

— Izblebetala je. »Jutro« piše, da je bilo na shodu Pribeževica v Sisku 15.000 ljudi. »Nova Doba«, ki je sicer strogo mladinska, pa je reducirala to število na okoli 10.000. Ker je bila »Nova Doba« sigurno več kot optimistična, zato smemo reči, da se je »Jutro« zlagalo najmanj za trikrat, »Nova Doba« kot manjši list pa za dvakrat.

— Iz »Uradnega lista«. »Uradni list« št. 54 z dne 13. junija t. l. objavlja »Pravilnik o postranskih prejemkih uslužbencev državnih prometnih naprav«, št. 55 istega datuma pa prinaša »Pravila o upravljanju državnega strokovnega izpita uradnikov ministrstva za socialno politiko«.

— Razpisana mesta. Veliki župan mariborske oblasti razpisuje dve mesti srezkih ekonomov za sreza Konjice in Prevalje. Prošnje je vložiti do dne 30. junija t. m. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 55 z dne 13. t. m.

— Zgradba carinarne v Splitu. Finančno ministrstvo je dovolilo kredit za zgradbo nove carinarne v Splitu, v kateri se osredotoči celokupni carinski pregled.

— Nove telefonske zveze. Ministrstvo pošte in telegrafov je odredilo, da se čim prej prične z deli za vzpostavitev novih direktnih telefonskih zvez Beograd—Zagreb—Ljubljana in Ljubljana—Zagreb—Koprivnica—Budimpešta.

— Vozne olajšave za potnike Jadranskega morja. Minister saobračaja je odobril, da se smorejo voziti obiskovalci našega Primorja in sploh krajev ob obali Jadranskega morja po železnici po polovični vojni ceni pod sledečimi pogoji: 1. potniki morajo dokazati s potrdilom, da so bivali najmanj 14 dni v krajih na naši obali Jadranskega morja. Ta potrdila izdajajo kopališki, občinski ali krajevni uradi. 2. Potniki morajo pri odpotovanju kupiti cele enosmerne vozne karte, ki veljajo tudi za nazaj, ako je na karti potrjen prihod in odhod z vlažnim postajnim žigom tako, da je iz žiga razvidno, da je bivanje v Primorju trajalo najmanj 14 dni. Poleg tega je pri povratku potrebno potrdilo po točki 1. 3. Popust velja od 1. junija do 1. oktobra 1925 in sicer od vseh postaj drž. železnice in lokalnih v obratu drž. železnice in iz postaj bivše Južne železnice do postaj: Sušak, Bakar, Plase, Split, (tudi preko ličke), Šibenik (proge po otvoritvi), Metković, Zelenika, Gruž. Potniki, ki ne bi imeli predpisanih potrdil odn. žigov, plačajo tarifno vožnjo. Prekinjenje vožnje dovoljeno v okviru določil S. U. Odprava se mora izvršiti z direktnimi voznimi kartami odn. belicami do namembne končne postaje. Popust velja tudi za inozemske potnike.

— Bencin iz premoga. Na letnem zborovanju nekega londonskega inženjerskega društva je poročal neki član, da je iznašel metodo, ki omogoča pretvarjanje premoga v bencin brez dima. Kot postranski produkt se smore pridobivati pri tem petrolej, ki se da

z lahkoto pretvoriti v bencin. Tako petrolej, kakor bencin, je izborne kvalitete. Poročilo inženjerja je vzbudilo veliko pozornost.

— 500.000 ameriških turistov pride v Evropo. Tekom poletja in jeseni je računati na velikanski obisk iz Amerike. V New Yorku so razprodane do konca avgusta že vse kabine na parnikih, tako, da bo treba vporabiti še več drugih parnikov za prevoz turistov. Leta 1923 je prišlo v Evropo 255.000 ameriških gostov, lansko leto 325.800. Letos pa se računa, da jih pride 500.000. Večina jih je katolikov, ki potujejo povodom svetega leta v Italijo. Med turisti je tudi veliko število dijakov, ki pridejo v Evropo na študijsko potovanje.

— Nova država v Avstraliji. Avstralska vlada namerava kultivirati severne pokrajine kontinenta, ki so doslej tako redko naseljene, da prebiva na teritoriju, ki obsega skoro tretjino Avstralije samo — 4000 ljudi. Po vladnem načrtu bodo pripadale temu teritoriju tudi vse pokrajine zahodnoavstralskih držav in Queenslanda, ki leže severno 20. vsporednika. Za sedež upravne komisije in glavno mesto teritorija je določen Port Doriom. Ker leži to ozemlje v tropični coni, so klimatični pogoji za Evropejce neugodni. Kakor je dokazala dosedanja izkušnja, se prilagodi temu podneblju še najlažje Italijani. Avstralska vlada računa, da bo mogla rediti na neizmernih pašnikih severnih pokrajin do 20 milijonov ovac. To bi vrglo letno 160 milijonov funtov volne ter bi nelo, nizko računano, 16 milijonov funtov šterlingov.

— Nevaren razbojnik ubit. Množestveni roparski morilec Stjepan Benković, strah srea za Nova Gradiška, na čigar glavo je bila razpisana velika nagrada, je padel te dni neke noči v boju z orožniki. Benković je ušel leta 1923 iz kaznilnice v Stari Gradiški, od takrat dalje je živel izključno od ropa. Da ga toliko časa niso mogle dobiti oblasti v pest, je bilo krivo dejstvo, da so mu dajali kmetje potuho, za kar jih je bilo nedavno več aretiranih. Te dni pred smrtjo je ustrelil Benković svojega strica, ker je izvedel, da je izdal njegovo skrivališče oblasti.

— Kakšno bo letošnje poletje. Meteorologi so mnenja, da je pričakovati za letošnje poletje v splošnem stanovitno toplo vreme. Pri tem se opirajo na primeru z letom 1893. Leta 1893 so bile namreč vremenske prilike ravno take, kakor so dosedaj v letošnjem letu.

— Samomor bančnega uradnika. V nedeljo se je ustrelil v Zagrebu v goščavi pri Savi uradnik zagrebske mestne hranilnice Ivan Suzanić. Do obupnega koraka ga je dovelo dejstvo, da so bili roditelji njegove izvoljenke zoper to, da bi jo bil poročil. V soboto zvečer ga je imela deklica obiskati. Ker jo je pričakoval zaman na kolodvoru, se je odločil, da izvrši samomor. Suzanić je bil še živ, ko so ga našli, toda zavest se mu ni vrnila več. Po izjavi zdravnikov se je ustrelil v soboto zvečer ter ležal vso noč smrtno ranjen v grmovju. Njegovo stanje je brezupno.

— Samomor invalida. Te dni je izvršil v Celju samomor invalid Matija Novak. Ob 7. zjutraj si je prerezal v postelji žile podkolenice, izkrcavaj pa je šele ob 7. zvečer. Vzrok samomora je bila njegova pohabljenost: mož je imel obe nogi pokvarjeni, tako, da ni mogel hoditi, temveč se je vozil po mestu v posebnem vozičku.

— Originalna budimpeštanska detektivska zgodba. Zoper borznega agenta Evgena Tuma v Budimpešti je bilo izdano že pred tedni radi goljufije zaporno povelje. Toda sleparski agent je izginil brez sledu. Te dni ga je končno izsledila policija pod nenavadnimi okoliščinami. Neki detektiv je izvedel, da je pustil Tuma v Budimpešti svojega volčjega psa, zato je osredotočil vso svojo pazljivost na tega psa. Še isti dan je videl detektiv psa, ko je skočil čez ograjo Tumove vile s paketom v gobcu. Sledil mu je do neke druge vile v Ofenu, kjer je skočil pes zopet čez ograjo in izginil. Detektiv je udril v vilo ter našel na svoje veliko veselje iskanega goljufa, ki se je skrival v hiši pod imenom »pisatelj Evgen Halmos«. Pes mu je nosil vsak dan iz rešete kosilo.

— Velikanski požar v Bostonu. V naselbinah na malem polotoku severno od Bostona je divjal te dni velikanski požar. Kolikor je dosedaj znano, je pogorelo nad sto vil. Na stotine rodbin je brez strehe. Mnogo oseb je težko poškodovanih. Škoda znaša več milijonov dolarjev. Iz Bostona je bilo poslano vojaštvo. Tudi »Rdeči križ« je poslal rešilno ekspedicijo.

— Prepoved plesa za inozemce v Tokiju. Tokijska policija je prepovedala tujcem ples v vseh javnih lokalih, kakor v kavarnah, čajnicah itd. Izvzete so samo koncesionirane plesne dvorane, za katere pa je določena policijska ura že točno ob 10. zvečer. Policijski predsednik je utemeljil svojo odredbo z »nemoralnostjo«, ki jo pospešujejo moderni plesi. Na plesni epidemiji bolni inozemci se poslužujejo sedaj gostoljubnosti svojih poslaništev, kamor radi eksteritorialnosti moč policije ne sega.

— Rihard Loeb zblaznel. Afera milijonarskih sinov Riharda in Leopolda Loeba, ciničnih morilcev 14 letnega Franka, je znana. Kakor se kaže, fant vendar nimata jeklenih živcev. Rihard Loeb je, dasi sedi še tako malo časa, zblaznel. Postal je popolnoma pobit, neprestano vzdihuje in joka: rad bi videl svojo mater in svojo bivšo izvoljenko. Njegovi sojetniki trdijo, da je simulant, dočim so zdravniki mnenja, da gre za res

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA,
dne 16. junija 1925.

Vrednote: 7% invest. posojilo iz l. 1921 den. 61.50, bl. 63; loter. 2½% drž. renta za vojno škodo den. 200; Celjska posojilnica den. 200, bl. 204; Ljubljanska kred. banka den. 225, blago 265; Merkantilna banka den. 102, bl. 102; Prva hrv. šted. den. 798, bl. 808; Slavenska banka den. 68; Kred. zavod za trg. in ind. den. 175, bl. 185; Strojne tov. in liv. bl. 185; Trb. prem. dr. den. 305, bl. 846; Združene papirnice Vevče den. 100, bl. 112; Stavbna družba den. 265, bl. 280; 4½% zast. listi Kranjske dež. banke den. 20; 4½% kom. zad. Kranj. dež. banke den. 20.

Blago: Bukove parjene deske, od 27—100, od 250 m, obroblj., l. in II. vrsta, fco meja den. 1080; smrekovi in jelovi hlodi, od 25 cm prem. napr., fco nakl. post. den. 250; hrastova drva, 1 m dolž., suha fco Skopljje, 1 vag., den. 30, bl. 30; bukova drva, 1 m dolž., suha, fco Skopljje, 1 vag., den. 30, bl. 30; česlo, suho, zdravo, letošnje, fco nakl. postaja den. 35; pšenica Rosafé, par. Postojna tranz. bl. 460; pšenica avstralska, par. Postojna tranz. bl. 450; otrobi pšenični, juta vreče, fco Ljubljana bl. 200; ječmen, orig., srbski, 60 kg, fco Ljubljana bl. 325; fižol, ribničan, orig.,

fco Ljubljana den. 250; fižol, koks, orig., fco Ljubljana den. 250.

BORZE:

Zagreb, 16. junija. Devize. Curih 11.06—11.16, Praga 168.65—171.05, Pariz 275.50—280.50, Newyork 56—56.73, London 277.42—280.42, Trst 219.35—222.35, Berlin 13.48—13.63, Dunaj 0.0802—0.0814.

Curih, 16. junija. Predborza. Beograd 8.925—9.025, Pariz 24.70—24.85, London 25.02—25.04, Newyork 515—516, Milan 19.92—19.97, Praga 15.20—15.30, Dunaj 0.00725—0.007275.

× Dobave. Direkcija državnih rudarskih preduzeč v Sarajevu sprejema do 26. junija t. l. ponudbe glede dobave 3000 kg bencina za razsvetljavo. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 10. julija t. l. pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu glede dobave starega železa. — Dne 13. julija t. l. pri generalni direkciji posrednih davkov v Beogradu glede dobave obleke za finančno kontrolo (8250 kap, 8250 garnitur obleke, garnitura sestoji iz bluze, plašča, hlače, dokolenk in dolgih hlač), 16.500 kom. sraje, 16.500 kom. spodnjih hlač, 8250 parov usjenih gamaš in 8500 kom. službenih znakov; pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu glede dobave raznega materiala (asfalt, šamotna moka, mavec, trstika, strešna lepenka, šamotna opeka); pri direkciji drž. železnic v Sobotici glede dobave 91.250 kg raznega železa.

— Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

To in ono.

BAJKA NI REALNOST.

Afera je povzročila mnogo razburjenja. Turški časopisi so poročali o njej... prav skrivnostno. V kavarnah so si pripovedovali ljudje prave romane. Ali eksistirajo še demoni iz 1001 noči v tem mestu ob Bosporu, ki je postalo tako prozaično?

Angleški profesor Th., ki je živel dolgo časa v Rusiji, sreča svojega prijatelja G-ja, Rusa, ki ga povabi na kozareček »vodke«. Profesor spremi Rusa v njegov etablisman ter izgine od onega trenutka brez sledu. Deset dni ga ne vidi nihče. Končno pa se vrne domov k svoji soprogi raztrgan, brez denarice in brez ure »bled in tresoč se«. Soproga je bila med tem alarmirala policijo, ki pa ni mogla o njenem soprogu ničesar poizvedeti.

Radovedneži ga sprašujejo. Profesor pove, kar smo omenili. »Dobro, toda zakaj ste ostali kar deset dni pri njem?« ga vprašajo. »Postal sem žrtev neodoljive sile,« odgovori profesor, zamolči pa vse, kar se je zgodilo in, kar je delal sam.

Postal je žrtev neodoljive sile! Torej gre za hipnozo ali celo za okulten vpliv kakih posebno zlobnih duhov. Profesor postane zanimiva oseba, penzij Rusa tajinstven kraj. Ljudje silijo profesorja, naj stvar bližje pojasni. Profesor molči, kakor da ga ovirajo tajne višje moči, da ne more govoriti. O, kako zanimivo! Siromak! Višje moči. Hu!

Končno pride vse na dan. Profesor sicer prav za prav samo učitelj na nekem turškem liceju — je kvartalni pijanec. Rus je imel spremljevalko, in trojica je izginila v enem onih etablismanov Pere, kamor se izgine navadno, ako se ima pri sebi »deklico«. Tam sta praznovala alkohol in Venus skupaj orgijo, ki je trajala deset dni. Dokler ni bil denar pri vragu in ura tudi. Potem je sledila mačkovita retrata gospoda profesorja, povratek v lastni dom. In misteriozen opis, ki bi bil imel kmalu uspeh.

»Kmalu«, malo je manjkalo! Tako pa se smeje vsa Pera podjetnemu profesorju, in mož se pripravlja radi tega na odhod. Odpoval bo, čim premaga »emocije« teh desetih dni, to se pravi slovensko: Kakor hitro bo prespal svojo pijanost.

Izdajatelj: dr. Josip Hacin.

Odgovorni urednik: Železnikar Aleksander. Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Nepremično je zrla Leonor v lepi, odkriti obraz.

»Ni treba, da mi še posebej potrdite — jaz vas le pogledam, in vam že verjamem, da ste pretekli osemindesetdeset angleških milj v enajstih urah.«

»Gotovo, sicer bi bil vsled pomanjkanja vode umrl. Seveda, to so tako nemogoče stvari, ki jih je baje vse polno v moji knjigi, da je še otrokom ne marajo dati v roke.«

»Jaz vam verjamem. Med potjo ste se zamogli preskrbeti torej vedno z mesom?«

»Da, zvezam le nekaj krajev.«

»V avtomobilu nas bo pet oseb. Ali nas boste mogli preskrbeti z zadostno množino divjačine?«

»Veliko lažje, kakor sem sebe, ker jaz nisem mogel s seboj nositi dosti provijanta. Poznam kraje, kjer se zberejo živali ali kamor hodijo pit, in tam jih lahko postrelimo velike množine. Samo imeti moramo pravo za sušenje ali še bolje za prekajevanje mesa.«

»Na vse to je mislil moj oče, ko je gradil avto.«

»Ali se tudi z živili lahko preskrbimo v vsakem mestu.«

»Ne, tega ne moremo!«

»Zakaj ne?«

»Ker — ker...«

»Ker nič nimamo,« pomaga zeleni Henrik.

»Res je,« se smehlja Leonor. »Opremljeni smo z vsem, kar rabimo za potovanje, imamo za en mesec

provijanta, le denarja nimamo prav nič. Resnica je, da nimam niti dolarja več v žepu. Včeraj zvečer sem imela še bankovec za sto dolarjev. Master Green, ki vam ga predstavim kot najženijalnega inženirja, je hotel kupiti še nekaj malenkosti, in dala sem mu denar. In kaj mislite, kaj si je kupil za sto dolarjev? En cent tobaka!«

»Pristen španjol!« potrdi mr. Green muzajoč se in krmi svoj nos.

Kakor je bilo videti, mu Leonor te potrate ni zamerila, ker se je prav od srca smejala. Georg se je tudi smejal.

»Bravo, bravo!« zakliče. »To se pravi resnično brez denarja okrog sveta! Za pristnega globetrotterja je to malenkost, tudi kolesar še na kak način berači — a kar ves avtomobil, to je najnovejši!«

»Stvar ima tudi svojo resno stran,« povzame zopet Leonor. »Kakor je videti, ste privolili, da greste z nami...«

»Če me rabite, grem gotovo z vami!«

»Da, gre le za plačo. Koliko zahtevate?«

»O, mis...«

»Ali ste zadovoljni dnevno petindvajset dolarjev?«

»O, mis...«

»Da, to lahko obljubim,« se smeji Leonor, »saj nimam nič denarja. Pa bodimo resni. Ali ste čitali poročilo o morrisitu; moj pogovor z mr. Deaconom?«

»Vse sem čital.«

»In vse je resnica. Ako mi mr. Deacon čez dve leti ne plača sto milijonov dolarjev, jih dobim takoj od koga drugega.«

»To se razume, in toliko časa mi ostanete dolžni honorar.«

»Zato boste pa tudi zadovoljni s posebno nagrado. Ko bom imela sto milijonov, mi boč pač vseeno, eden več ali manj.«

Lepa deklica je bila veselega značaja, česar bi ji nihče ne prisojal, sodeč je po njeni vnanosti.

»Na, torej pa lahko odjadramo,« meni Gren, ter odpre vrata zaprtega avta.

»Kako? Ze zdajle?« se čudi Georg.

»Kaj, morate še kaj preskrbeti?« vpraša Leonor.

»Ne, tisto ne, jaz sem pripravljen, ali... zdelo se mi je nekam naglo.«

»Torej potem naprej, vstopite! Druge sopotnike vam predstavim med vožnjo, pozneje vam bom razložila tudi vse — le že enkrat proč iz tega samostana, ki ima zame le neprijetne spomine — ven v širni svet! Ah, kako sem po njem hrepenela!«

Vstopi, pri čemer uporabi majhne stopnice. Georg ji sledi in zagleda v ozkem hodniku dva moža v modrih monterskih oblekah in gospoda v športnem kostumu.

»Mister Georg Hartung, svetovni potnik, o katerem sem vam že toliko govorila, čigar pot bomo ponovili — in najprej vam moram predstaviti zveste sodelavca mojega očeta — mister Charles Pick, katerega glavna lastnost je ta, da zamore samo s prsti priviti ali odviti vsak vijak. — Mister Tom O'Foy, izvrsten kuhar in elektrotehnik, — master Artur Deacon, ki me spremlja, da ugotovi, jeli iznajdba mojega očeta res vredna sto milijonov dolarjev.«

(Dalje prih.)

MALI OGLASI

Cene oglasov do 20 besed Din 3.—, vsaka nadaljnja beseda 50 para.

Absolventinija

dvorazredne trgovske šole išče primernega mesta v pisarni. Gre tudi na deželo in eden do dva meseca brezplačno. — Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Pridnac.«

Abadie

cigaretni papir zopet stalno na zalogi. A. Lampret, Kre